

Κώδικας Δεοντολογίας ΕΣΕΨ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ
ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ

Κώδικας Δεοντολογίας Εικαστικών Ψυχοθεραπευτών/τριών

Εισαγωγικό Σημείωμα

Ο παρών Κώδικας Δεοντολογίας αποτελεί το επίσημο έγγραφο του Ελληνικού Συλλόγου Εικαστικών Ψυχοθεραπευτών (ΕΣΕΨ) και έχει συνταχθεί με σκοπό την τήρηση της δεοντολογίας, της ποιότητας και της ασφάλειας στον τομέα της πρακτικής της Εικαστικής Ψυχοθεραπείας. Αποτελεί εργαλείο αυτορρύθμισης, καθοδήγησης και επαγγελματικής ευθύνης, ενώ παράλληλα διασφαλίζει την προστασία των θεραπευόμενων και την αξιοπιστία του επαγγέλματος.

Η σύνταξη και η υιοθέτηση του παρόντος Κώδικα βασίζεται στον Κώδικα Δεοντολογίας της EFAT (Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Εικαστικών Θεραπευτών), στην Εθνική νομοθεσία και τα ισχύοντα δεοντολογικά πρότυπα στον τομέα της ψυχικής υγείας στην Ελλάδα. Η τήρηση του παρόντος Κώδικα είναι υποχρεωτική για όλα τα μέλη του Συλλόγου και αποτελεί προϋπόθεση για τη διατήρηση της επαγγελματικής ιδιότητας μέλους του Συλλόγου (ΕΣΕΨ).

I. Εισαγωγή

Ο Κώδικας Δεοντολογίας για τους/τις Εικαστικούς Ψυχοθεραπευτές/τριες ορίζει τις αρχές που διέπουν την υπεύθυνη, ηθική και επαγγελματική πρακτική στον τομέα της Εικαστικής Ψυχοθεραπείας. Αποτελεί ένα θεμελιώδες σημείο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας, της ασφάλειας και της ηθικής ακεραιότητας στη θεραπευτική σχέση. Αντλεί την ηθική του βάση από τον Κώδικα Δεοντολογίας της EFAT, από εθνικά και ευρωπαϊκά ηθικά πρότυπα, καθώς και από τα δικαιώματα των ατόμων όπως ορίζονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σημείωση: Εφεξής για λόγους συντομίας ο όρος Εικαστικός Ψυχοθεραπευτής/τρια θα αναφέρεται στο παρόν κείμενο ως «Ε.Ψ» και το εικαστικό έργο-καλλιτεχνική δημιουργία στα πλαίσια της θεραπευτικής διαδικασίας ως «ε.ε».

II. Βασικές ηθικές αρχές

1. Σεβασμός της αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων του ατόμου: Οι Ε.Ψ πρέπει να σέβονται την αυτονομία, την προσωπικότητα, την ελευθερία και το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση κάθε θεραπευόμενου, ανεξάρτητα από την εθνικότητα, τη θρησκεία, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την ηλικία, την αναπηρία ή το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο.

2. Μη βλάβη: Οι Ε.Ψ δεσμεύονται να διασφαλίζουν τη σωματική, ψυχολογική υγεία του θεραπευόμενου, στα πλαίσια των επαγγελματικών τους ορίων. Να μην καλλιεργούν την εξάρτηση ή την ανισότητα και να προάγουν την συναισθηματική ασφάλεια και την ενδυνάμωση.

3. Ακεραιότητα: Η άσκηση του επαγγέλματος βασίζεται στην ειλικρίνεια, τη συνέπεια, τη διαφάνεια και την ενσυναίσθηση. Οι Ε.Ψ διατηρούν σαφή και ηθικά όρια, διασφαλίζουν την μη εκμετάλλευση και ενεργούν με υπευθυνότητα.

Έχουν επίγνωση των πιθανών προβλημάτων που μπορεί να προκύψουν από δυαδικές σχέσεις και για τον λόγο αυτό διατηρούν την υποχρέωση να αποφεύγουν οποιαδήποτε σύναψη σχέσης με θεραπευόμενα άτομα πέραν της επαγγελματικής.

Έχουν επίσης την υποχρέωση να μην εκμεταλλεύονται την επαγγελματική σχέση για την προώθηση προσωπικών, θρησκευτικών, πολιτικών, ιδεολογικών ή άλλων συμφερόντων τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ανισότητα δύναμης σε μια επαγγελματική σχέση μπορεί να υφίσταται ακόμα και μετά τον επίσημο τερματισμό της σχέσης.

Οι Ε.Ψ. έχουν επίγνωση ότι οι επαγγελματικές τους ευθύνες (εχεμύθεια, μη σύναψη άλλου είδους σχέσης πέραν της επαγγελματικής κ.α.) εξακολουθούν να ισχύουν ακόμα και μετά τον τερματισμό της επαγγελματικής σχέσης μεταξύ θεραπευόμενου και θεραπευτή.

4. Επαγγελματική ικανότητα: Οι Ε.Ψ παρέχουν υπηρεσίες μόνο εντός των ορίων της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της εποπτείας τους. Αναγνωρίζουν τα όριά τους και αναζητούν συνεργασία με τον κατάλληλο ειδικό ψυχικής υγείας (π.χ. ψυχίατρο, παιδοψυχίατρο) ή προβαίνουν σε παραπομπή όταν αυτό είναι απαραίτητο.

Σε περίπτωση που για λόγους υγείας, οι οποίοι επιφέρουν προσωρινές ή μόνιμες συνέπειες στη σωματική, τη νοητική ή πνευματική ικανότητα ή στην ικανότητα λήψης αποφάσεων, και όπου οι Ε.Ψ. αδυνατούν πλέον να ασκούν το επάγγελμα, συνίσταται ο μεθοδευμένος προγραμματισμός παραπομπής των θεραπευόμενων τους τηρώντας τη δεοντολογία και ακολουθώντας όλες τις κατάλληλες ενέργειες ώστε αυτό να συμβεί με τον πιο ομαλό και ωφέλιμο τρόπο για τον/την θεραπευόμενο/η.

Οι Ε.Ψ. οφείλουν να έχουν κάνει την πρόβλεψη και τον κατάλληλο προγραμματισμό των ενεργειών οι οποίες κρίνονται κατάλληλες όσο και απαραίτητες, για την παραπομπή των θεραπευόμενων τους σε περίπτωση που οι ίδιοι φύγουν από τη ζωή.

5. Πολιτισμική ευαισθητοποίηση και ένταξη: Οι Ε.Ψ αναγνωρίζουν την επίδραση των πολιτισμικών παραγόντων στη θεραπεία και αποφεύγουν να επιβάλλουν προσωπικές πεποιθήσεις. Ενσωματώνουν διαπολιτισμικές αρχές με ευαισθησία και σεβασμό στο περιβάλλον καταγωγής και το πολιτισμικό υπόβαθρο του θεραπευόμενου.

III. Θεραπευτική σχέση και δημιουργία εικαστικού έργου/καλλιτεχνικής δημιουργίας κατά τη θεραπευτική συνεδρία

1. Η σχέση τέχνης και θεραπείας είναι τριμερής και σχηματίζεται μεταξύ του Θεραπευόμενου, του Ε.Ψ και του ε.ε. Το ε.ε δεν είναι απλώς ένα προϊόν, αλλά ένα ενεργό συστατικό της θεραπευτικής διαδικασίας.
2. Το ε.ε λειτουργεί ως φορέας νοήματος, προβολή ασυνείδητου υλικού και συμβολική αναπαράσταση και αναγνωρίζεται ως μοναδικό και αυθεντικό ίχνος του Θεραπευόμενου.
3. Οι Ε.Ψ υιοθετούν μια στάση ενσυναισθητικής κατανόησης, περιέργειας και αποδοχής, αποφεύγοντας αξιολογικές ή αισθητικές κρίσεις σχετικά με το περιεχόμενο ή το επίπεδο δεξιοτήτων του ε.ε.
4. Το ε.ε είναι κατά αποκλειστικότητα πνευματική και συμβολική ιδιοκτησία του/της Θεραπευόμενου/μενης. Οι Ε.Ψ είναι υπεύθυνοι για την ασφαλή φύλαξη, τη μη παραποίηση και την προστασία από καταστροφή ή μη εξουσιοδοτημένη αναπαραγωγή ή και πώληση του ε.ε το οποίο δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια της θεραπευτικής συνεδρίας.
5. Οποιαδήποτε χρήση του ε.ε για εκθεσιακούς, εκπαιδευτικούς ή επιστημονικούς σκοπούς απαιτεί ρητή, τεκμηριωμένη και γραπτή συγκατάθεση του Θεραπευόμενου ή του νόμιμου εκπροσώπου του.

IV. Εμπιστευτικότητα και προστασία της ιδιωτικής ζωής

1. Όλες οι πληροφορίες που αποκαλύπτονται κατά τη διάρκεια της ψυχοθεραπείας, συμπεριλαμβανομένων των οπτικών εκφράσεων, των συνομιλιών, των σημειώσεων και των αρχείων, θεωρούνται αυστηρά εμπιστευτικές.
2. Η αποκάλυψη πληροφοριών επιτρέπεται μόνο:
 - Με την ενημερωμένη και εθελοντική γραπτή συγκατάθεση του Θεραπευόμενου.
 - Όταν απαιτείται από το νόμο ή σε περίπτωση άμεσου και σοβαρού κινδύνου για τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα του Θεραπευόμενου ή άλλων προσώπων.
3. Οι Ε.Ψ χειρίζονται τα αρχεία σύμφωνα με τους νόμους περί προστασίας δεδομένων, εξασφαλίζοντας την ασφαλή αποθήκευση, την κρυπτογράφηση των ψηφιακών δεδομένων και την κατάλληλη καταστροφή μετά την νόμιμη περίοδο διατήρησης η οποία ορίζεται κατ' ελάχιστο στα 2 έτη.

V. Εκπαίδευση, εποπτεία και συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη

1. Η επαγγελματική ανάπτυξη συνίσταται να είναι συνεχής και μπορεί να περιλαμβάνει τη συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης, σεμινάρια, συνέδρια και ερευνητικές δραστηριότητες (συναφή όλα με το επάγγελμα του Ε.Ψ).

2. Οι Ε.Ψ δεσμεύονται να υποβάλλονται σε τακτική εποπτεία από πιστοποιημένους επόπτες και να διατηρούν για ένα εύλογο χρονικό διάστημα τη δική τους ατομική ή ομαδική ψυχοθεραπευτική διαδικασία για την ενίσχυση της αυτογνωσίας και της κλινικής τους αντίληψης.

3. Οι εκπαιδευόμενοι και οι επόπτες υπογράφουν συμφωνία εμπιστευτικότητας, ενημερώνονται για τα όρια των ρόλων τους και ενεργούν επαγγελματικά στο πλαίσιο της εποπτείας.

VI. Έρευνα και δημοσίευση

1. Η έρευνα πρέπει να βασίζεται σε ηθικές αρχές, σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και προστασία των συμμετεχόντων.

2. Η χρήση των ε.ε ή προσωπικών δεδομένων σε επιστημονικές μελέτες ή παρουσιάσεις απαιτεί γραπτή συγκατάθεση και εγγύηση της ανωνυμίας.

3. Οι Ε.Ψ πρέπει να παρουσιάζουν τα ευρήματα της έρευνας με ακρίβεια και να αναφέρουν την πνευματική ιδιοκτησία κατάλληλα.

VII. Οικονομικά και δημόσια θέματα της πρακτικής

1. Η αμοιβή των Ε.Ψ κοινοποιείται με σαφήνεια από την αρχή. Οι αμοιβές καθορίζονται σύμφωνα με τα επαγγελματικά πρότυπα, λαμβάνοντας υπόψη την προσβασιμότητα και την πραγματικότητα των ανθρώπων.

2. Οι Ε.Ψ θα πρέπει να αποφεύγουν την παραπλανητική διαφήμιση, την εκμετάλλευση ή τον αθέμιτο ανταγωνισμό. Ο αθέμιτος ανταγωνισμός στο επάγγελμα της Εικαστικής Ψυχοθεραπείας αφορά πρακτικές που διαστρεβλώνουν τους κανόνες ηθικής, πλήττουν τη διαφάνεια και βλάπτουν την εμπιστοσύνη του κοινού. Παραδείγματα τέτοιων πρακτικών περιλαμβάνουν τη διαστρέβλωση τίτλων ή προσόντων, την υποτίμηση συναδέλφων, την προσφορά υπηρεσιών κάτω του κόστους για λόγους αποκλεισμού άλλων επαγγελματιών ή την παραπλανητική διαφήμιση. Η ύπαρξη ξεκάθαρων επαγγελματικών ορίων και δεοντολογικών κανόνων είναι απαραίτητη για την προάσπιση της αξιοπιστίας και της ποιότητας του κλάδου της Εικαστικής Ψυχοθεραπείας.

3. Η δημόσια παρουσία μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, των ιστοσελίδων ή των εκδηλώσεων πρέπει να παραμένει εντός των ηθικών ορίων και να μην θέτει σε κίνδυνο την εμπιστευτικότητα της θεραπευτικής σχέσης με οποιονδήποτε τρόπο.

VIII. Έκθεση ε.ε Θεραπευόμενων

1. Οι Ε.Ψ ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των θεραπευόμενων στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την έκθεση των ε.ε τους και συζητούν τα πιθανά οφέλη και τους κινδύνους.

2. Η συμμετοχή σε εκθέσεις πρέπει να βασίζεται στην ενήμερη συναίνεση, στην αξιολόγηση της ετοιμότητας και στη θεραπευτική υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

3. Οι Ε.Ψ διασφαλίζουν ότι τα ε.ε. δεν θα χρησιμοποιηθούν με τρόπο που να οδηγεί σε στιγματισμό, εκμετάλλευση ή παραβίαση της ταυτότητας του δημιουργού.

ΙΧ. Κανονιστικές διατάξεις

1. Οποιαδήποτε παραβίαση των αρχών του παρόντος Κώδικα μπορεί να οδηγήσει σε πειθαρχικές κυρώσεις ή και στον αποκλεισμό του μέλους από τον ΕΣΕΨ.

2. Οι Ε.Ψ πρέπει να είναι ενήμεροι και να συμμορφώνονται με την εθνική νομοθεσία και τις ευρωπαϊκές οδηγίες.

3. Σε περιπτώσεις ηθικών διλημάτων, οι Ε.Ψ ενθαρρύνονται να ζητούν υποστήριξη από τον επόπτη τους ή από την επιτροπή ηθικής και δεοντολογίας του ΕΣΕΨ.